

~СЕКЦІЯ 7~

***Вдосконалення системи професійної підготовки
працівників державних, соціальних органів та служб
у сфері протидії насильству в сім'ї в умовах реформування
правоохоронної системи***

**~Особливості участі громадських інституцій у виховному
процесі із засудженими до позбавлення волі~**

Василенко К.І., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

Ефективна соціально-виховна та психологічна робота це цілеспрямована діяльність персоналу установ виконання покарань спрямована на виправлення і ресоціалізації засуджених. Однак реалізація зазначеного напрямку роботи пенітенціаріїв, як показує практика, нажаль потребує не тільки нормативного врегулювання, а й забезпечення комплексу невідкладних заходів, які обумовлюють залучення ряду інших соціальних інституцій, в першу чергу, з метою здійснення належного рівня громадського контролю за діяльністю органів та установ виконання покарань. Саме комплексний підхід до виховного процесу, на нашу думку, є одним із основних принципів державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, який безумовно забезпечить винятково позитивні зміни в особистості засудженого.

З прийняття чинного КВК України законодавець вперше закріпив в переліку основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених – громадський вплив на засудженого (ст. 6 КВК)[1]. Отже, у такій формі парламентарії на офіційному рівні впорядкували давно існуючу практику залучення до процесу протидії злочинності та виправлення і ресоціалізації засуджених різноманітних способів впливу громадських інституцій на

виховний процес із засудженими.

Насправді, в умовах створення правової демократичної держави стрімко зростає роль громадських організацій у вирішенні різноманітних завдань життєдіяльності суспільства, в тому числі і діяльність спрямована на відновлення справедливості в суспільстві. Однак зрозуміло, що без врегулювання зазначеного напрямку зі сторони держави та забезпечення належного контролю за їх діяльністю, реалізація цілей та завдань, які спрямовані на виправлення і ресоціалізації засуджених та профілактики злочинів, за участі громадськості, матиме хаотичний, безсистемний і беззмістовний характер. За таких обставин досягнення мети покарання, у тому числі щодо запобігання злочинам, буде під загрозою і матиме формальне відображення. З метою не допущення таких реалій, нормотворець, в першу чергу повинен розмежувати функції та співвідношення сил, засобів і інших важелів впливу громадськості як суб'єкта кримінально-виконавчих відносин, на виховний процес в колоніях. Наступним необхідним кроком повинно бути окреслення правового поля участі громадських інституцій у процесі виконання та відбування покарань пов'язаних із позбавленням волі.

Як свідчить практика, в умовах сьогодення, громадський контроль та вплив на процес виправлення і ресоціалізації засуджених трансформуються в різноманітні форми, які є результатом взаємодії з окремими громадянами та їх об'єднаннями. У засобах масової інформації констатуються окремі напрямки діяльності установ виконання покарань, зокрема: проведення зустрічей представників громадськості із засудженими, проведення профілактичних бесід, лекційних занять, безпосередній допомозі громади у поліпшенні виробничої бази колоній, організації загальноосвітнього та професійно-технічного навчання засуджених, благодійної діяльності тощо.

Велику допомогу в ресоціалізації засуджених надають представники духовенства. Крім того, більшість осіб, які відповідно до ч. 1 ст. 24 КВК України, вправі без

спеціального дозволу відвідувати установи виконання покарань, обираються саме громадою (народні депутати, голови місцевих рад та ін.)[1]. У такій формі вони здійснюють контроль і вплив на процес виконання – відбування покарання та профілактики злочинів у місцях позбавлення волі, адже на жаль ізольовані умови утримання осіб, які порушили кримінально-правові приписи, ще не є 100 % запорукою неможливості допущення з їх сторони рецидиву злочину.

Найбільш розповсюджена форма громадського контролю за діяльністю установ виконання покарань закріплена статтею 25 КВК України, в якій передбачено, що для забезпечення громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань створюються спостережні комісії.

На сьогоднішній час, правовий статус спостережних комісій визначає Положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2004 року № 429[2]. Функціонування спостережних комісій створює реальні умови для участі громадськості у процесі виправлення і ресоціалізації засуджених та здійснення громадського контролю за дотриманням прав людини, як під час відбування кримінального покарання, так і після звільнення з місць позбавлення волі, зокрема при умовно-достроковому звільненні чи заміні не відбутої частини покарання більш м'яким. Значення спостережних комісій у забезпеченні громадського контролю підкреслюють зміни до ст. 24 КВК України, внесені *Законом України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо забезпечення прав засуджених осіб в установах виконання покарань» від 21 січня 2010 року № 1828-VI*[3].

Наступним важливим інститутом громадянського суспільства є «Громадська рада при Державній пенітенціарній службі України». Ця організація є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського

контролю за діяльністю органів і установ, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів та установ із громадськістю, врахування громадської думки під час реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Також важливим суб'єктом громадського контролю в установах відбування покарань є позаплатне, постійно діюче формування, яке іменується методично-виховною радою. Головним її завданням є надання методичної та практичної допомоги персоналу установи покарання в організації соціально-психологічної роботи із засудженими, вироблення рекомендацій щодо вдосконалення практики застосування основних засобів виправлення і перевиховання засуджених та організації діяльності установи. Методичні ради створюються з числа найбільш досвідчених працівників системи виконання покарання. За рішенням начальника установи до участі у роботі методично-виховної ради, з правом дорадчого голосу, можуть також долучатися представники громадських та релігійних організацій, які приймають активну участь у роботі із засудженими.

Значний виховний вплив на засуджених в установах виконання покарань здійснює духовенство. В установах функціонують храми, каплиці, молитовні кімнати. Продовжується будівництво і облаштування нових культових споруд. Близько трьох тисяч священнослужителів і волонтерів різних церков і релігійних організацій регулярно відвідують установи виконання покарань та місця попереднього ув'язнення. Укладено угоди про співробітництво між ДПтС України та релігійними організаціями.

Також у виховній роботі із засудженими важливе місце відводиться їх участі в самодіяльних організаціях, які організовуються у виправних і виховних колоніях. Діяльність самодіяльних організацій засуджених

регламентована ст. 127 Кримінально-виконавчого кодексу України [1].

Ці організації створюються для вирішення внутрішньо колективних проблем засуджених, що виникають у процесі спільної життєдіяльності у виправній установі.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України // [Текст] // [електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2004 року № 429 «Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах» // [Текст] // [електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/429-2004-%D0%BF>

3. Закон України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо забезпечення прав засуджених осіб в установах виконання покарань» від 21 січня 2010 року № 1828-VI // [Текст] // [електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1828-17>

4. Кримінально-виконавче право України : підручник / О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб, В. В. Василевич [та ін]; за заг. ред. докт. юрид. наук., проф. О. М. Джужи. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.

~Сучасні засоби безпосереднього примусу в польській поліції, що застосовуються при затриманні злочинців~

~Nowoczesne środki przymusu bezpośredniego w polskiej policji używane do zatrzymywania osób agresywnych i niebezpiecznych popełniających przestępstwa~

Гацковські Х. (Gackowski K.), викладач Інституту досліджень організованої злочинності та тероризму Вищої школи поліції в м. Щитно (Республіка Польща)

У доповіді розкрито сучасні засоби активної оборони, що застосовуються спеціальними підрозділами поліції при затриманні злочинців. Наведено практичні рекомендації